

Udlandets Maksimalpriser og Prisregulerings- bestræbelser.

Ved

Dr. polit. E. Mackeprang.

Verdenskrigen ændrede pludseligt samtidig Landenes økonomiske Liv og frembragte en fuldstændig Omvæltning i alle Omsætningsforhold med den deraf følgende Revolution i alt, hvad der hedder Priser.

For at gøre Omvæltningen saa lidet skæbnesvanger som muligt, greb de forskellige Landes Regeringer ind med haard Haand og søgte gennem en Række Lovbud at regulere Omsætningen og Priserne. Endnu er det for tidligt at skrive om de økonomiske Forhold under Verdenskrigen, særlig da det er vanskeligt at faa korrekte Oplysninger fra de forskellige Lande, men det har dog været muligt specielt om Prisforholdene at indsamle nogle Oplysninger fra Tyskland, Norge, Sverige, Schweiz og Holland, som nedenfor skal meddeles.

Tyskland.

I sin Egenskab af krigsførende Land frembyder Tysklands økonomiske Forhold siden Krigens Udbrud en særlig Interesse.

Allerede samtidigt med Mobiliseringen d. 31. Juli blev der udstedt et almindeligt Forbud mod Udførsel fra Tyskland af saavel animalske som vegetabiliske Fødevarer og Produkter. I en Række Bekendtgørelser fra Rigskansleren blev disse Forbud nærmere specificerede;

Forbudet ramte saaledes saavel Heste, Køer og Svin som enhver Art Kød, Mælk, Smør, Ost, Margarine, Æg og Fisk; ligeledes omfattede Forbudet al Slags Korn og Mel, Kartofler og Sukker, Hø og Halm samt alle andre Fodermidler.

Medens man lukkede for Udførselen af nævnte Produkter, har man ikke i Tyskland, saaledes som Tilfældet har været i Frankrig¹⁾ og Østerrig²⁾, ophævet Indførseltolden paa Landbrugsprodukter. Man lod sig nøje med at ændre nogle af de hidtil gældende Indførselsforbud mod Spisevarer; en Forordning i saa Henseende bestemmer bl. a., at Undersøgelsen af Kød i lufttætte Beholdere skal indskrænkes til Varens ydre gode Beskaffenhed, at den saakaldte Organtvang ophæves, samt at Kroppen af Hornkvæg kan indføres delt i 4 Dele.

Som overalt i hele Evropa medførte Krigen straks en vild Panik hos Forbrugerne, og enkelte tyske Detailhandlere benyttede Lejligheden til at skrue Priserne ken­deligt i Vejret; Mel og Salt steg saaledes til det dobbelte og tredobbelte.

Under 4. August vedtog derfor den tyske Rigsdag blandt flere andre Love vedrørende Krigsforholdene en Lov, der bemyndigede Øvrigheden til at fastsætte Maksimalpriser for Detailsalg af alle Varer, der hører til det daglige Behov, og til at beslaglægge saadanne Varer, som nægtes solgt til de fastsatte Priser.

Den preussiske Handelsminister bestemte i saa Henseende, at Øvrigheden i Byer med over 10 000 Indbyggere i Samraad med stedlige sagkyndige fra Handels- og Landbrugsforeninger kan fastsætte Maksimalpriser for Detailsalg. De fastsatte Maksimalpriser skal bekendtgøres paa sædvanlig Maade, ligesom Meddelelse herom skal ophænges i Forretningerne. Hvis Detailhandleren ikke vil sælge til de fastsatte Priser, kan Magistraten overtage Varelageret med Fradrag af et bestemt Kvantum til Ejerenes eget Forbrug. Magistraten overtager i saa Fald Salget til de fastsatte Priser paa Ejerenes Regning og Ri-

¹⁾ I Følge en Indberetning fra det danske Gesandtskab i Paris har Frankrig bl. a. ophævet Tolden paa Korn, Kartofler, Heste og Kraftfoder samt frosset og saltet Kød. Fra 16. Oktober blev ogsaa Indførseltolden paa fersk Kød ophævet.

²⁾ I Østerrig-Ungarn blev Kornetolden ophævet d. 9. Okt.; toldfri blev alt Korn, Bælgprodukter og Mel.

siko; dog skal de Varer, som Magistraten ikke vil overtage, igen udleveres til Ejeren.

Paa Basis af nævnte Lov blev der rundt om i forskellige Byer udfærdiget Maksimalprislister, men der foreligger endnu ingen officiel Redegørelse over i hvor stort et Omfang, man er skredet til saadanne, og hvorlænge man har ladet saadanne været i Kraft. Vi skal her eksempelvis aftrykke en saadan Prisliste fra en middelstor tysk By, udstedt i August Maaned:

1 Pd. Flormel 30 Pf., 1 Pd. Gromme Ærter (i Bølge) 30 Pf., 1 Pd. Salt 15 Pf., 1 Pd. stødt Melis 30 Pf., 1 Pd. Oksekød (til Kogning) 80 Pf., 1 Pd. Oksekød (til Stegning) 90 Pf., 1 Pd. Flæsk (til Kogning) 60 Pf., 1 Pd. Flæsk (til Stegning) 75 Pf., 1 Pd. Smør 140 Pf., 1 Pd. Margarine 80 Pf., 1 Pd. Kartofler 5 Pf., 100 kg Majs 19 Mark, 100 kg Havre (gl.) 30 M., 100 kg Havre (ny) 27 M., 100 kg Hø 10 Mk., 100 kg Halm 5 M., 100 kg Hakkelse 5 M., 1 Dobbel-Hektoliter Nøddedul (frit bragt) 4.⁰⁰ M., 1000 Stkr. Brunkuls Briketter 9.²⁰ M., 1 Pot Petroleum 24 Pf.

For Berlins og Hamborgs Vedkommende blev ligeledes i August udstedt følgende Maksimalpriser:

	Berlin	Hamborg
Hvedemel pr. Pd.	27 Pf.	30 Pf.
Rugmel —	22 —	27 —
Rugbrød —	17 —	ingen Pris
Hvedebrød —	20 —	ingen Pris
Salt —	16 —	12 Pf.
Puddersukker —	30 —	30 —
Æg pr. Stk.	10 —	ingen Pris
Hvide Bonner pr Pd.	ingen Pris	40 Pf.
Ærter —	ingen Pris	30 —
Ris —	ingen Pris	25 —

Medens man saaledes rundt omkring straks ved Krigens Begyndelse gik med til Maksimalpriser i Detailhandelen, mente man ikke, at noget lignende var nødvendigt for Engroshandelens Vedkommende. Og med en vis Ret, idet Maksimalpriserne i Detailhandelen delvis virkede regulerende ind paa Engrospriserne. I det hele saa man i Tyskland ret lyst paa Forholdene med Hensyn til Forsyningen med Brødkorn.

Hvad Rugen angaar, høstede Tyskland i 1913 12,22 Mill. Tons, indførte 0,35 og udførte 0,93 Mill. Tons. Høsten dækker altsaa ikke alene Behøvet, men der bliver ca. $\frac{1}{2}$ Mill. Tons til Rest. Hvedehøsten udgjorde i 1913 4,66 Mill. Tons, men desuden blev der indført 2,55 Mill. Tons og kun udført 0,51. Man manglede altsaa her godt 2 Mill. Tons. En hel Del af Rugen er dog tidligere

blevet opfodret; anvendes den derimod nu til Menneskeføde, vil der utvivlsomt være tilstrækkeligt med Brødkorn; kun maa — siger et tysk Landbrugsblad — Købstadsbeboerne i større Omfang end tidligere spise Rugbrød i Stedet for Hvedebrød.

Ligeledes pegede man paa, at man i Kartofflerne havde et godt Supplement til Brødkornet, særlig dersom man kunde formindske den Mængde, der hidtil var anvendt til Kreaturfoder. Til Kvæget er saaledes hidtil benyttet Halvdelen af Kartoffelhøsten, der udgør ca. 50 Mill. Tons. 6 Mill. gaar til Udsæd, 14 Mill. til Føde for Mennesker og 5 Mill. til Fremstilling af Brændevin o. l.

Som man vil se, kan Tyskland efter det foreliggende vel brødføde sig selv, men rigtignok kun paa Bekostning af Kreaturfodermængden.

For nærmere at kunne konstatere de forskellige Varebeholdningers Størrelse, vedtog det tyske Bundesrat under 24. August en Forordning desangaaende. I Lovens § 1 hedder det, at saalænge den nuværende Krig varer, skal de af de centrale Provinsmyndigheder bestemte Øvrigheder til enhver Tid have Adgang til Oplysninger om Forraad af saadanne Varer, der hører til det daglige Livs Fornødenheder, derunder særlig Nærings- og Fødemidler af enhver Art.¹⁾ I August Maaned vedtog særlig de større Byer forskellige Bestemmelser, der skulde sikre Forsyningen med Levnedsmidler. I Berlin var der straks i Maanedens Begyndelse lagret store Mængder Mel og Korn, som efterhaanden blev opkøbt i al Stilhed for ikke at forurolige Markedet, og det samme var Tilfældet i andre Byer, der bevilligede store Summer til Indkøb af Levnedsmidler.

Engrospriserne holdt sig igennem hele September ret stabile; dog med en stadig stigende Tendens. Til Belysning af Prisstigningen paa Korn skal vi her meddele de af »Preisberichtsstelle des Deutschen Landwirtschaftsrats« angivne Priser, udtrykt i Mark²⁾ pr. Ton (lig 1 000 kg); se omstaaende Tabel S. 542.

Som bekendt varierer Kornprisen i Tyskland efter Noteringsstedet; som Regel er Priserne lavest i Königsberg (Østpreussen) og højest i München (Sydtyskland);

¹⁾ Loven findes i Oversættelse gengivet i Dagbladet Børsen for 30. Aug

²⁾ Prisnoteringerne findes bl. a. i Mitteilungen der D. L.-G.

1914	27. Juli	17. Aug.	31. Aug.	14. Sept.	28. Sept.	19. Okt.	26. Okt.
Rugprisen							
Königsberg.....	168	164	173	182	214	220	217
Berlin	175	187 $\frac{1}{2}$	197	210	220	234	—
München.....	186	218	218	220	230	—	248
Hvedeprisen							
Königsberg.....	—	—	—	208	235	253	235
Berlin	205	217	224	234	247	263	—
München.....	217	258	256	260	266	—	292
Havreprisen							
Königsberg	170	196	—	190	208	206	208
Berlin	188	205	211	214	212	222	221
München.....	180	248	215	215	221	—	228

Berlins Priser svarer nogenlunde til Gennemsnittet for hele Landet.

Som man vil se, er Priserne dog i ret stærk Stigning i Slutningen af September, og man begynder fra mange Sider at kræve Indførelse af Maksimalpriser paa Korn.

Endelig den 28. Oktober imødekom Regeringen det nævnte Ønske, og der blev udstedt to Forordninger i saa Henseende.

Ialt fastsattes Maksimalpriser for Rug, Hvede og Byg samt for Rug- og Hvedeklid.

Rugprisen pr. Ton fastsattes for ialt 32 forskellige særlig nævnte Byer, saaledes at den kom til at svinge mellem 209 Mark i Königsberg og 237 Mark i München; i Berlin blev Prisen fastsat til 220 Mark. Disse Priser gjaldt for en middelgod Handelsvare, hvoraf en Hektoliter vejede 70 kg, for hver kg Mervægt blev Prisen pr. Ton forhøjet med 1 $\frac{1}{2}$ Mark. Iøvrigt sattes Prisen i en ikke særligt nævnt By lig Prisen i den By af de nævnte, der ligger den nærmest. Øvrigheden kan dog i visse Tilfælde nedsætte Maksimalprisen.

Hvedeprisen pr. Ton blev sat til 40 Mark over Rugprisen paa samme Sted. Som Normalvare skulde en Hektoliter veje 75 kg, og Prisen skulde stige 1 $\frac{1}{2}$ Mark for hver fulde Kilogram.

Bygprisen blev fastsat til fra 10 til 15 Mark under

Rugprisen¹⁾. Som Normalvare skulde en Hektoliter højst veje 68 kg.

Endelig blev Prisen pr. Dobbeltcentner (lig 100 kg) Rug- eller Hvedeklid, der sælges af Producenten, fastsat til 13 Mark.

Det skal tilføjes, at de nævnte Maksimalpriser kun gælder for tysk Avl og uforandret er de samme indtil 31. December 1914, hvorefter de hver 1. og 15. i en Maaned stiger med $1\frac{1}{2}$ Mark pr. Ton for Kornets Vedkommende og med $\frac{1}{2}$ Mark pr. Dobbeltcentner for Klids Vedkommende.

For at de fastsatte Priser ikke skulde blive ganske illusoriske, bestemtes samtidigt, at man er pligtig til at sælge, og at Øvrigheden kan forlange at overtage Beholdningerne til en Overtagelsespris, der er baseret paa Maksimalpriserne. Landmanden har dog Ret til at tilbageholde den for sin Drift nødvendige Korn- og Fodermængde.

Som vi ovenfor har set, er der faktisk Brødkorn nok i Tyskland, f. s. v. det ikke benyttes til Opfodring. En særlig Forordning ligeledes af 28. Oktober bestemmer derfor ogsaa udtrykkelig, at man ikke maa fodre med Brødkorn. Dog kan Øvrigheden, hvor det er absolut nødvendigt, tillade, at de mindre Landmænd fodre deres Kvæg med selvproduceret Rug.

Endnu to andre Forordninger af den nævnte Dato søgte at regulere Brødforbruget, saaledes at det forhaandenværende Kornforraad kunde vare saa længe som mulig, særlig da Krigen efter Regeringens Formening kunde strække sig over indeværende Høstaar.

Den ene Forordning bestemte, at Hvedebrød altid skulde iblandes med 10% Rugmel, medens den anden Forordning tillod, at der blandedes Kartoffelmel i Rugbrødet. Rugbrødet skal altid iblandes mindst 5% Kartoffelmel. Findes der under 20% Kartoffelmel, skal Rugbrødet mærkes med et »K«, findes der over denne Procent, skal Procenten ogsaa anføres.

De tidligere nævnte Maksimalpriser blev d. 9. Novbr. suppleret med en Havremaksimalpris. Denne blev ogsaa sat noget forskellig i de forskellige Egne af Lan-

¹⁾ Lavest for de bygproducerende, højest for de bygforbrugende Dele af Riget. For at lette Tilførslerne fra de producerende til de forbrugende Egne har man iøvrigt i Tyskland straks efter Krigen Begyndelse nedsat Jernbane fragten for Kornvarer og Kartofler.

det; den laveste Sats er 202 Mark pr. Ton, den højeste 223. I Berlin er Maksimalprisen 212 Mark pr. Ton.

Bemærkelsesværdig er ogsaa en Forordning, der bestemmer, at Kartoffeltørrerierne kun maa sælge gennem det under Rigskanslerens Tilsyn staaende Trockenkartoffelverwertungsgesellschaft i Berlin.

Man er ved Byg- og Havreprisen kommen ind paa det vigtige Foderspørgsmaal, men det synes ikke, som man i Tyskland iøvrigt helliger dette særlig Opmærksomhed. Dog kan det i denne Forbindelse nævnes, at da man mange Steder slagtede Kreaturerne i et usædvanligt stort Antal af Frygt for Fodermangel, udstedte Regeringen et Forbud mod at slagte Kalve under 75 kg.

Ganske vist er de forhaandenværende Lagre af Kraftfodermidler ikke udtømte, men den Tid vil dog komme, da Beholdningerne er opbrugte. Det gælder derfor — skriver de tyske Landbrugsblade — om allerede nu at udnytte de forhaandenværende Fodermidler og udvise en fornøden Sparsommelighed. I September skrev den tyske Landbrugspressen saaledes: De, der har meget Hø fra gode Enge, vil væsentlig kunne spare Kraftfoder, Røehøsten er i Aar ret gunstig, og Kartofflerne kan erstatte en Del, særlig naar man benytter de i de senere Aar oprettede Kartoffeltørrerier, hvorved man i høj Grad undgaar Svind. Ligeledes er Sukkerroer et godt Fodermateriale, og hertil kommer, at der ingen Grund er til at benytte alle Sukkerroerne til Sukkerproduktion, da Tyskland selv kun forbruger godt Halvdelen af sin Produktion og udfører Resten, noget der næppe kan ske foreløbigt. Man bør i det hele i saa stor Udstrækning som muligt lave Hø af de æggehvideholdige Planter som Vikker og Lupiner, der udmærket vil supplere de æggehvidefattige Kartoffler og Roer. Og man bør lade Kvæget græsse ude saa meget som muligt. Enhver Græsningsdag vil spare paa Vinterfoderet.

En særlig Interesse frembyder det tyske Sukkerproblem. Tyskland producerer som bekendt langt mere Sukker, end det selv forbruger, og det Udførselsforbud for Sukker, der blev udstedt ved Krigens Begyndelse, var nærmest begrundet deri, at England ikke under Krigen indirekte skulde kunne købe tysk Sukker.¹⁾ I denne

¹⁾ Sidste Aars tyske Sukkerproduktion udgjorde 2,7 Mill. Tons. Heraf udførtes ialt 1,1 Mill. Tons, og deraf igen 0,9 Mill. til England. Saa England har været Hovedkøberen af tysk Sukker.

Forbindelse kan det iøvrigt nævnes, at England paa sin Side udtrykkelig har forbudt al Indførsel af Sukker, der stammer fra Fjendeland.

Da Udførselen saaledes var forbudt — der blev dog i Sept. givet Dispensation fra Forbudet m. H. t. Udførsel til Norge — blev det hjemlige tyske Marked oversvømmet med Sukker. Fra Sukkerkredse skete der Andragende desangaaende til Regeringen, og endelig i Begyndelsen af November søgte denne at ordne Forholdet ved en særlig Forordning¹⁾. I Følge denne tilbageholder Skattemyndighederne straks $\frac{3}{4}$ af hele Sukkermængden, saaledes at kun $\frac{1}{4}$ frigives til skattepligtig Brug i Tyskland. Fra 1. Januar 1915 frigives yderligere Mængder, og fra 1. September 1915 ophører Afsætningsindskrækningen. Samtidig indføres en Maksimalpris paa Sukker; 50 kg Raasukker skal sælges til $9\frac{1}{2}$ Mark indtil 31. Decbr., derefter forhøjes Prisen den 1. i hver Maaned med 0,15 Mark indtil en Maksimalpris af $10\frac{1}{4}$ Mark. Stødt Melis skal altid koste 10 Mark mere end Raasukkeret.

Norge.

I Norge blev der d. 2., 4. og 7. August udstedt forskellige midlertidige Forordninger angaaende Udførsel og Salg med Levnedsmidler m. m. Disse Forordninger blev erstattet gennem en under 18. August udfærdiget Lov om Salg og Udførsel af Fødevarer o. l.

Nævnte Lov bestemmer først og fremmest, at der indtil videre kan fastsættes Maksimalpriser for Fødevarer, Kul, Koks, Ved, Tørv, Mineraler, Foderstoffer og andre Fornødenheder. Disse Priser fastsættes dels for Detailsalg, dels for Engrossalg. Ved førstnævnte kan desuden fastsættes en Maksimalgrænse for den Varemængde, som hver Gang maa sælges til en Forbruger.

Prisernes Fastsættelse blev overladt til en under 4. August af Landbrugsministeriet nedsat »Provieringskommission« paa 7 Medlemmer, der allerede fra 6. August havde begyndt med at fastsætte Maksimalpriser. Desuden nedsattes lokale Provianteringsraad, der skulde vaage over, at Kommissionens Bestemmelser blev gennemførte.

Som Supplement til Bestemmelsen om Maksimalpriserne fastslaar Loven en Ret for Stat, Amter og Kom-

¹⁾ Loven findes i Oversættelse gengivet i Dagbladet Børsen for 9. November.

muner til at overtage de Varer, hvorpaa der er fastsat Maksimalpriser, til disse Priser.

Provianteringskommissionen fastsatte i Løbet af August og September Priser for en hel Mængde Varegrupper, nemlig for a) Korn og Mel, b) Kartoffler, c) Brød, d) Kaffe og Sukker, e) Kul og Koks, f) Petroleum og Benzin.

Vi skal her nøjes med at anføre enkelte Priser paa Landbrugsprodukter.

For Korn og Mel gjaldt t. Eks. følgende Engrospriser pr. 100 kg:

	Prisen fastsat	
	6. August	21. September
Rug.....	15,50 Kr.	20,50 Kr.
Rugmel.....	23,00 —	23,00 —
Hvede.....	20,50 — ¹⁾	23,25 —
Hvedemel.....	30,00 —	34,50 —
Byg.....	14,50 —	23,00 —
Bygmel.....	22,00 —	31,00 —

Allerede d. 25. September ophævedes dog igen al Maksimalpris paa Korn og Mel.

Maksimalprisen paa Kartoffler blev 8. Aug. fastsat til 12 Kr. pr. 100 kg i Engrossalg; d. 18. Aug. nedsattes Prisen til 8 Kr. og d. 7. September ophævedes helt den fastsatte Maksimalpris.

Det samme har været Tilfældet med alle de andre fortsatte Maksimalpriser, der hurtigt er blevet ændrede, for derefter at blive ophævede. Maksimalprisen for Kaffe gjaldt fra 8. August til 7. September, for Sukker fra 8. August til 21. September, fra samme Dato er Maksimalpriserne paa Kul og Koks ophævet, fra 25. Sept. er Priserne paa Petroleum og Benzin ophævet, og endelig d. 5. Oktober blev den sidst gældende Maksimalpris for Brød ophævet²⁾. Statens Provianteringskommission vilde dog fremdeles føre Kontrol med Priser og Indførsel, hvorfor Importørerne blev anmodet om stadig at indsende Oplysninger.

Den forholdsvis hurtige Ophævelse af Maksimalpriserne synes at tyde paa, at de ikke har gjort den tilsigtede Nytte, omend Ophævelsen hovedsagelig skyldes en stærk Forbedring i de økonomiske Forhold. Fra Landbrugets Side blev der flere Gange rettet en stærk Kritik mod Provianteringskommissionen. Norsk Landmandsfor-

¹⁾ Først fastsat 31. August.

²⁾ Samtlige Maksimalpriser og disses Ændringer i Tidens Løb findes i Norske Sociale Meddelelser, Nr. 4, 1914, Side 138 ff.

bunds Styre udtalte saaledes d. 15. August, »at flere af Provianteringskommissionen satte Maksimalpriser er mindre heldige, navnlig mener man, at det i flere Tilfælde burde være skelnet stærkere mellem Varer produceret her i Landet og indførte Varer.«¹⁾

I Krigens første Dage saa det iøvrigt ret mørkt ud m. H. t. Norges Forsyning med Brødkorn. Forholdet var jo det, at Norge knap nok avler en Ottendedel af den Rug, som det har Brug for, og af de $\frac{3}{4}$ Million Td. Hvede, der bruges i Norge, avler Landet selv kun Niendedelen. Hele Norges Kornavl har i de senere Aar kun udgjort $\frac{1}{3}$ af hele Forbruget. Det gjaldt derfor i første Række at hindre Udførsel og formindske Forbruget.

Med Henblik paa det sidste blev det bestemt, at Korn og Kartofler ikke maa anvendes til Fremstilling af Øl og Brændevin (Loven af 18. August § 3); og for at hindre Udførsel blev der udstedt Udførselsforbud for en hel Række Varer, herunder Fødevarer, levende Heste, Kvæg, Svin og Faar samt Foderstoffer (bl. a. Hø og Halm)²⁾.

Indførselen af Korn kom forøvrigt ret hurtigt i Orden, hvad man vil se af følgende Tal over Importen til Christiania i de to Maaneder: August—September:

	I 1914	I 1913
Rug	230 Tons	9 101 Tons
Byg	1 847 —	5 480 —
Hvede	14 528 —	80 —
Havre	1 005 —	0 —
Majs.....	4 100 —	3 583 —
Mel	16 438 —	7 766 —

Kun for Rugens Vedkommende, der sædvanlig kommer fra Tyskland og Rusland, er der et stort Minus.³⁾

M. H. t. Kødpriserne, saa har de i Norge været faldende i August og September Maaned, senere er Pri-

¹⁾ Jfr. Norsk Landmandsblad, Nr. 34, 1914, Side 420, og mere Kritik i samme Blads Nr. 38, Side 462, Nr. 48, Side 594.

²⁾ Meddelelser fra Udenrigsministeriet, Hefte XII, 1914, Side 573 ff. Under 4. Okt. er Udførsel igen tilladt af Vildt, Fjerkræ, Æg, Kaffe og The. Fra 24. Sept. blev det tilladt indtil videre at udføre Heste, dog ikke udover 1000 Stkr. Senere har enkelte Amters Landhusholdningsselskaber faaet Tilladelse til at udføre et bestemt Antal Heste, der ikke er tjenlige til militært Brug.

³⁾ Se Dagbladet Børsen for 11. Oktober.

serne igen steget. Fællesslagteriets Prisnotering har saaledes været (pr. kg levende Vægt):

	21. Juli	1. Septbr.	19. Novbr.
Store Okser	1,02 à 1,07	0,95 à 1,00	1,05 à 1,15
Køer	0,80 à 1,06	0,75 à 1,00	0,70 à 1,08
Svin	0,82 à 1,10	0,78 à 1,03	1,00 à 1,12

Norsk Landmandsforbunds Provianteringsudvalg har derfor foreslaaet Regeringen enten at forhøje Tolden paa Kød og levende Dyr eller at indføre et midlertidigt Forbud mod Indførsel af Kød og levende Dyr, da Bønderne i modsat Fald vil komme i en altfor »ugunstig Stilling, naar de skal sælge«. ¹⁾

Det norske Landbrugsministerium har som Følge af denne og andre lignende Andragender rettet en Henstilling til Forsvarsdepartementet, om at der maatte blive indkøbt og nedsaltet mest mulig norsk Oksekød til Brug for Hær og Flaade. Endvidere har Ministeriet henstillet til de øvrige Administrationsgrene, som har underliggende Institutioner, der bruger Kød, at anmode om at lade nedsalte Kød i større Mængder end sædvanligt. En tilsvarende Anmodning er rettet til de under Ministeriet sorterende Landbrugs-, Havebrugs- og Husmoderskoler.

Ministeriet antager — hedder det videre — »at meget paa denne Maade maa kunne udrettes«; og det tilføjes: »Derhos vil det være ønskeligt, om ogsaa de private Husholdninger benytter Anledningen til at foretage en større Nedsaltning af Kød«. ²⁾

Sverige.

Fra og med 2. August forbød Sverige Udførselen af en hel Række Varer; af Landbrugsprodukter saaledes Heste, Korn og Mel, Gryn, Klid, Hø og Halm, Kartofler, Kraftfoder og Kreaturfoder samt Brød og Konserver. ³⁾ Hvad de forbudte Ting angaar, er Udførselsforbudet under 25. September hævet for Konserver, og i Oktober er Hesteudførsel tilladt, naar den sker gennem de forskellige Husholdningsselskaber.

¹⁾ Norsk Landmandsblad, Nr. 37, 1914, Side 459.

²⁾ Norsk Landmandsblad, Nr. 41, 1914, Side 512.

³⁾ Meddelelser fra Udenrigsministeriet, Hefte XII, 1914, S. 580 ff.

Den 11. August nedsattes den saakaldte »Statens livsmedelskommission«, der skulde holde sig å jour med Prisbevægelserne paa Livsforbrødenheder og fremkomme med Forslag i saa Henseende. Kommissionen søgte straks Oplysninger om Tilgang, Tilførsel, Mangler og Overskud i de forskellige Dele af Riget paa en hel Del Landbrugsprodukter for at kunne regulere Fordelingen mellem Landsdelene. For at gennemføre en saadan Fordeling henvendte man sig om Hjælp hos Svenska lantmännens riksförbund, der repræsenterer de svenske Landmænds lokale Indkøbsforeninger, ligesom man gennem Forbundet haabede om fornødent at kunne sætte sig i Forbindelse med Forbrugsforeninger og Detailhandlere, der var villige til at deltage i Fordelingsarbejdet. Det lykkedes ogsaa at ordne denne Sag. En Forudsætning for, at nævnte Forbund vilde paatage sig Opgaven, var ganske vist, at det fik 500 000 Kr. som Driftskapital, men dette Beløb blev hurtigt vedtaget af Rigsdagen som Laan til Forbundet mod en Rente af $4\frac{1}{2}\%$ og mod Tilbagebetaling senest 1. November 1915.

Ved Siden af Statens livsmedelskommission blev der allerede under 7. August, hvor det af Regeringen skønnedes nødvendigt, oprettet »lokale livsmedelskommissioner«, og af saadanne fandtes allerede en Maaned efter rundt om i Riget over to Hundrede.

Anledningen til disses Nedsættelse var jo den stærke Prisstigning, der fandt Sted i den første Uge af August. I selve Motivering til deres Nedsættelse fremhæves, at der i Landet fandtes tilstrækkeligt af Brødkorn, Havre, Gryn, Kartofler, Mælk, Smør, Ost, Kød, Flæsk og Kaffe, hvorfor der ingen Grund var til Run paa Detailhandelen for at gøre Indkøb udover det sædvanlige. Man raadede derfor Folk til kun at foretage de sædvanlige Indkøb, og man advarede de Handlende mod at forlange højere Priser end de, der nødvendigvis krævedes af Forholdene. Hjælper denne Advarsel ikke — hedder det — maa Regeringen tage under Overvejelse, hvilke Foranstaltninger man saa maa gribe til for at regulere Priserne. Foreløbigt vil man som sagt nøjes med at anbefale Oprettelsen af de ovenfor nævnte lokale Kommissioner.

Efter Anmodning fra Statens Livsmedelskommission har de lokale Kommissioner afgivet hver sin Indberetning; af disse fremgaar det, at Forholdene hurtigt rettede sig og blev nogenlunde normale. Enkelte Steder har man

truet de Handlende, der havde for opskruede Priser, med at lukke Butiken, og enkelte andre Steder har man foreslaaet Kommunerne at foretage Indkøb af Varer i større Omfang.

Der har altsaa ikke i Sverige været Tale om Maksimalpriser. Efter den officielle svenske Statistik over Detailpriserne rundt om i Riget er Prisstigningen fra Juli til medio September for Havregryn 28 0/0, for Rugbrød 12 à 13 0/0, for Hvedebrød 7 à 9 0/0, for Mel fra 13 til 19 0/0. For de fleste andre Varer er Stigningen dog langt mindre; for Bordsmør kun 1/2 0/0, for Æg 1 1/2 0/0, og for Kød er Prisen gennemgaaende faldet 3 0/0.¹⁾

Statens Kommission har senere sat sig i Forbindelse med Kornimportørernes og Møllernes Foreninger for at faa konstateret Beholdningerne af Havre, Klid, Oljekager samt Rug og Hvede, samt for at undersøge Udsigterne til Forsyningen hermed. Ligeledes har den forsøgt at regulere Kartofflernes Fordeling over hele Riget. I denne Henseende har man nedsat Kartoffel-fragten paa Stats-Jærnbanerne fra 1. November at regne og indtil 31. Maj 1915.²⁾ Endelig har Kommissionen foreslaaet Regeringen at opkøbe og oplagre et Reserverfond paa 60 000 Tons Hvede, hvad der svarer til omtrent 2 Maaneders Normalforbrug. Regeringen har tiltraadt Forslaget, og Pengene er stillet til Disposition i December—Februar. Rugbeholdningerne skal foreløbigt være tilstrækkelige.

Kornpriserne er iøvrigt nu stærkt stigende i Sverige. Vi kan her henviser til følgende Prisnoteringer, der har været meddelte i forskellige Numre af Tidskrift för Landtmän. Kornprisen i Kr. pr. 100 kg i Stockholm var saaledes:

	10. Aug.	15. Sept.	14. Okt.	3. Nov.	21. Nov.
Hvede	19,00	19,50	20,50	22,00	22,00
Rug	17,00	19,25	20,25	21,75	21,00
Byg	16,00	16,75	18,00	19,50	21,00
Havre	16,00	16,50	18,75	19,50	20,25

Som ovenfor nævnt er Kødpriserne i Sverige — ligesom forøvrigt i Norge — usædvanlig lave. Et Forhold, der, naar Hensyn tages til de høje Foderstofpriser, stiller den svenske Landmand meget uheldig. For Kraftfoders Vedkommende blev der saaledes i Malmø betalt følgende Priser (i Kr.) pr. 100 kg:

¹⁾ Sociala Meddelanden Nr. 9, 1914. Side 965 ff.

²⁾ Tidskrift för Landtmän, Nr. 44, 1914. Side 754.

	24. Juli	27. Aug.	25. Sept.	5. Nov.	26. Nov.
Jordnødkager ..	13,50	17,00	18,00	18,50	18,50
Bomuldsfrøkager	14,75	16,00	17,00	17,25	17,00
Melasse	9,75	11,50	13,00	14,00	14,25
Hvedeklid	11,25	11,50	14,50	16,00	16,25

Schweiz.

Ved en Lov af 10. August, der traadte i Kraft med det samme, søgte Forbundsraadet at lægge en Dæmper paa den stærke Prisstigning, der fandt Sted straks efter Krigens Udbrud. Loven bestemmer, at de Personer, der fastsætter Prisen paa Fødevarer og andre Fornødenheder, ikke maa tage en Fortjeneste udover det sædvanlige eller indgaa Aftaler med andre herom; heller ikke maa foretages Indkøb i større Mængder end sædvanlig. Overtrædelse af disse Paabud skulde straffes med Fængsel og Bøder eller med Bøder alene.

Ligeledes blev det ved nævnte Lov givet Kantonalmyndighederne Ret til, f. s. v. det var nødvendigt, at fastsætte Maksimalpriser paa Fødevarer og andre Fornødenheder.

I hvilket Omfang dette er sket, foreligger endnu ikke offentligt fastslaaet, men Priserne er naturligvis i Schweiz som andetsteds steget stærkt i Krigens første Maaned. De schweiziske Forbrugsforeningers Centralforening har i saa Henseende foretaget en Undersøgelse over Prisstigningen fra 1. Juni til 1. September paa ialt 50 forskellige Varer. Undersøgelsen omfatter 196 Forbrugsforeninger med et Medlemstal, der svarer til en Fjerdedel af Familjerne i Schweiz. Resultatet af nævnte Undersøgelse viste en almindelig Prisstigning fra Juni til September: Husholdningsbrød var steget 3.7 0/0, Hvedemel 11.0 0/0, Perlegryn 8.0 0/0, Havregryn 18.9 0/0, Husholdningssmør 4.1 0/0, Æg 14.1 0/0, Sukker 28.1 0/0 og Paraffin 14.2 0/0. Enkelte Varer var dog faldet i Pris, saaledes Kød, Bordsmør, Ost og Mælk.

Ligesom i andre Lande blev der straks udstedt Udførselsforbud mod en hel Række Varer, herunder Heste, Køer, Svin, Faar samt Fødevarer og Foderstoffer af enhver Art. Kun Mælkeudførselen var vedvarende tilladt.

Udførselsforbudet var dog ikke tilstrækkeligt til at skaffe Brødkorn nok, og gennem en Række Forordninger af 27. August, 8. og 24. September blev der indført

visse Forholdsregler til Bevarelse af det nødvendige Brødkorn.

Regeringen fik Ret til, hvor det var nødvendigt, at opkøbe Korn til bestemte Priser af Producenterne enten direkte eller gennem Landhusholdningsselskaberne. Overtagelsesprisen skulde være lig Produktionsprisen plus Transportomkostningerne og maatte ikke overstige følgende Maksimalpriser:

29	Francs pr.	100 kg	Hvede
24	—	100	— Rug
23	—	100	— Byg
24	—	100	— Havre

Det saaledes erhvervede Korn skulde Staten overlade Møllerne i den Mængde, som det var nødvendigt og til en Pris for Hvedens Vedkommende af 30 Francs pr. 100 Kg., medens Møllerne i saa Fald skulde opretholde en Maksimalpris for Hvedemelet af 38 Francs pr. 100 Kg.

Desuden bestemte Regeringen samtidig, dels at alle Møllerne indtil videre kun skulde forarbejde den normale Melsort, dels at ingen Kornsort anvendelig til Brødfabrikation, maatte bruges til Kreaturfoder.

I et særskilt Cirkulære paakaldte Forbundsregeringen Kantonalregeringernes Hjælp m. H. t. Optagelse af Inventarielister over indenlandske Kornforraad, saa at disse om fornødent kunde beslaglægges.

Forbundsraadet har siden da selv taget Kornindførselen fra Udlandet i sin Haand og lejede bl. a. til det Formaal et særlig Dampskib. Maksimalprisen for Hvede blev samtidigt sat op fra 30 til 32 Francs pr. 100 Kg., og Prisen blev for Majs sat til 22½ Francs, medens Salgspriserne for andet Korn fastsættes af Militærdepartementet. Staten giver mod Kautions og 5 0/0 Rente 2 Maaneders Kredit. For Møllerne gælder tilsvarende Maksimalpris af 40 Francs mod tidligere 38.

Holland.

I Holland blev der straks ved Krigens Udbrud udstedt Udførselsforbud mod Heste, Korn, Foder og Sukker, et Forbud der bl. a. senere blev udstrakt til Kartofler.

Ved Siden heraf blev der under 3. August udstedt

en Forordning for at forebygge overdrevne Indkøb og Prisopskruninger. Øvrigheden de forskellige Steder fik Ret til at indføre Maksimalpriser for Detailsalg, saaledes at forstaa, at Priserne ikke maatte overstige følgende Maksimalprisliste, hvor Priserne er angivet i Gylden (1 Gylden lig $1\frac{1}{2}$ Kr.) pr. kg¹⁾:

Kaffe	1,16	Rugbrød	0,18
The	2,20	Havregryn	0,25
Sukker	0,55	Bønner	0,30
Rugmel	0,25	Kartofler	0,07
Hvedemel	0,25	Smør	1,56
Hvedebrød	0,22	Margarine	1,00

I en Mængde Kommuner indførtes slige Maksimalprislistes for flere eller færre af de nævnte Varer og med Priser, der som Regel laa under de her nævnte.

Ligeledes blev foreløbigt ansat Maksimalpriser for Næringsmidler for Engroshandelen. Under 5. September fastsatte Regeringen saaledes Prisen paa bedste Hvede til 12 Gylden pr. 100 kg og paa indenlandsk Rug til 10 Gylden pr. 100 kg, og paa de andre Sorter i Forhold hertil.

Ansættelserne paa Brødkorn blev igen forandret fra 2. Oktober paa følgende Maade:

a) Bedste Hvede: $12\frac{1}{2}$ Gylden pr. 100 kg, indenlandsk Rug: 11 Gylden pr. 100 kg.

b) Hvedemel: $16\frac{1}{4}$ Gylden pr. 100 kg (tidligere 14 Gylden), Rugmel: 13 Gylden pr. 100 kg. Priserne er pr. kontant fra Mølleren til Bagere o. l.

c) Hvedebrød pr. kg 0,23 Gylden, Rugbrød pr. kg 0,12 Gylden (fra 6. Oktbr. nedsat til 0,10).

I denne Forbindelse kan nævnes, at Regeringen under 26. August oprettede et »Bureau voor de distributie van graan en meel« (et Kontor til Fordeling af Korn og Mel).

Som ovenfor nævnt var der ogsaa Udførselsforbud for Sukker, ligesom der for denne Vare var fastsat en Maksimal-Detailpris af 0,55 Gylden pr. kg. For at Overholdelsen af denne Pris ikke skulde umuliggøres ved en Opskruning af Engrosprisen, blev der derfor ogsaa fastsat en Maksimalpris i Engroshandelen af $48\frac{1}{2}$ Gylden pr. 100 kg. Da Holland dog har

¹⁾ Her er kun medtaget enkelte af de ialt anførte 36 Varepriser.

mere Sukker, end det selv har Brug for, er Forholdet senere blevet ordnet saaledes, at 40 % af den ny Høst skal afsættes i Holland, medens Resten maa udføres mod særskilt Eksportcertifikat.

For at regulere Priserne i Hjemlandet paa en hel Del Varer, der er lette at eksportere til gode Priser, har man endelig i Holland indført en varierende Udførselstold, der rammer de Varer stærkest, hvis Priser afviger mest fra deres Produktionspris, medens Tolden kan gaa helt ned til Nul for Varer med rimelige Priser. Den hollandske Stat har ved denne Udførselstold skaffet sig en ekstra Indtægt, der jo i denne Tid er i højeste Grad nødvendig.

Til Slut kan nævnes, at under 29. Oktober er Udførsel af Smør, der ikke er forsynet med Rigmærket, blevet forbudt, ligesom Tilladelsen til at udføre statskontrolleret Smør er begrænset til 70 % af Produktionen.

Andre Lande.

Vi har ovenfor bragt nogle Oplysninger fra 4 neutrale Lande og fra en af de krigsførende Magter: Tyskland. For de andre Landes Vedkommende er det paa nærværende Tidspunkt vanskeligt at bringe korrekte Oplysninger ang. Maksimalpriser og Prisreguleringsbestræbelser.

Vi kan dog her tilføje, at England synes at være det Land, hvor saadanne Bestræbelser har været mindst nødvendige.

Naturligvis steg Detailpriserne ogsaa stærkt i England i den første Uge af August, i Gennemsnit 15 å 16 %, men derefter faldt de igen, og holdt sig gennem August og September oppe paa et Niveau, der var 11 % højere end Juli. Stigningen fra Juli til Oktober har for forskellige Varer været: Kød 7 å 10 %, Bacon 12 %, Hvedemel 10 %, Brød 11 %, Mælk 3 %, Kartofler 14 %, Smør 3 å 4 %, Æg 20 %, kun Sukker udviser en stærk Stigning af 86 %¹⁾. Kun for sidstnævnte Varer foreligger der en særlig bemærkelsesværdig Stigning, hvad der hidrører fra, at England faar en stor Del af sit Sukkerforbrug fra Tyskland. Efter Meddelelser i Pressen har den

¹⁾ I Oktober skal Sukkeret været steget yderligere, i Detailhandelen fra 2 til 6 d pr. Pund.

engelske Regering paa dette ene Punkt grebet regulerende ind, idet den dels skal have købt store Mængder vestindisk Raasukker, dels skal have truffet en Ordning med Raffinaderierne, saaledes at disse faar Regeringens Sukker til en bestemt Pris og igen skal sælge til Købmændene til en bestemt Pris; Resultatet skulde være, at Detaillisterne kunde tilbyde Publikum Sukkeret til en Maksimalpris af $3\frac{3}{4}$ d. pr. Pd.

I Østerrig-Ungarn synes Regeringen heller ikke at have grebet ind i noget stort Omfang. I Dagspressen meddeltes det, at den ungarske Regering i November havde udstedt en Forordning, hvorefter Møllerne kun maa fremstille Flormel i det højeste af 15 % af deres samlede Forraad; Mel til Brød af Hvede eller Rug kan blandes med indtil 33 % Bygmel eller med indtil 30 % Majs-, Kartoffel- eller Rismel.

I nogenlunde Overensstemmelse hermed er en østerrigsk Forordning, der fra 1. Dec. befaler at blande mindst 30 % Byg-, Majs- eller Kartoffelmel i Hvede- og Rugbrød. Øvrigheden har Ret til at fastsætte Salgsprisen paa dette Blandingsbrød, og den Handlende maa ikke sælge andet Brød.

Medens vi indtil videre ingen Oplysninger har kunnet skaffe fra Frankrig¹⁾, kan vi som et Supplement til ovenstaaende meddele, at man paa Island har vedtaget en midlertidig Lov, hvorefter Ministeriet bemyndiges til at fastsætte Maksimalpriser; i Henhold hertil har Ministeriet nedsat en Prisreguleringskommission.

¹⁾ I Frankrig skal Briand midt i Oktober have udstedt en Forordning, hvori han truer al kunstig Prisopkruning med krigsretslig Forfølgelse.